

**ارزیابی عملکرد احکام تبصره‌های قانون
بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور
در حوزه حمایت از فرزندآوری**

معاونت پژوهش‌های اجتماعی – فرهنگی
دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ

کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۷۹۹۲
دی‌ماه ۱۴۰۰

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۹۹۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ارزیابی عملکرد احکام تبصره‌ای قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور در حوزه حمایت از فرزندآوری

نام دفتر: مطالعات آموزش و فرهنگ

تهیه و تدوین: آسیه ارحامی

اظهار نظر کننده: سامان یوسفوند

ناظران علمی: صادق ستاری فرد، کامیل قیدرلو

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۰/۱۹

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
مقدمه.....	۱
۱. مقایسه تطبیقی احکام تبصره‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با قانون بودجه در حوزه حمایت از فرزندآوری و عملکرد ۶ ماهه سال ۱۴۰۰.....	۳
۲. ارزیابی احکام قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در حوزه حمایت از فرزندآوری.....	۱۰
جمع‌بندی و پیشنهادها.....	۱۳
پیوست.....	۱۴

ارزیابی عملکرد احکام تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور در حوزه حمایت از فرزندآوری

چکیده

با توجه به تصویب قانون «حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲۴ در قالب اصل هشتادوپنجم قانون اساسی و ضرورت توجه به اعتبارات مواد مصوب آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، بررسی عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و چالش‌های اجرایی شدن احکام آن، حائز اهمیت به نظر می‌رسد. بررسی عملکرد تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۰، در موضوع حمایت از فرزندآوری نشان می‌دهد علی‌رغم تصویب تبصره‌های متعدد پیرامون این موضوع، پیرو گزارش «عملکرد بودجه در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰» که از سوی دیوان محاسبات منتشر شده و همچنین نامه‌نگاری با دستگاه‌ها و سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی بخش قابل توجهی از این احکام فاقد عملکرد بوده است.

اگرچه علت این مسئله را می‌توان در عوامل مختلف جستجو کرد، اما برخی از این عوامل برخاسته از خود قانون و نحوه نگارش آن است. غیرشفاف بودن برخی از بندها به علت روشن نبودن سهم موضوع جمعیت از سایر موضوعات، کلی بودن برخی از احکام، واگذاری حکم به تدوین نگارش آیین‌نامه، تعدد تکلیف بدون اولویت‌بندی موضوعات، ایرادهای نگارشی، عدم تکلیف دولت به هزینه‌کرد تا یک درصد اعتبارات هزینه‌ای در موضوع سیاست‌های کلی جمعیت برخی از این موارد است.

با توجه به عملکرد مذکور، پیشنهاد می‌شود به جای تعدد موضوعات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ یک بند شفاف و عملیاتی در رابطه با سازوکارهای اجرایی‌سازی قانون «حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» و همچنین سازوکاری جهت نظارت بر اعتبارات و اقدامات ذیل آن تدوین گردد.

مقدمه

اگرچه سیاست‌های کلی جمعیت ابلاغی مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۳/۲/۳۱ بر ضرورت تغییر سیاست‌های جمعیتی کشور به سمت حمایت از فرزندآوری و افزایش مولید تأکید ورزیده، اما موضوع «حمایت از فرزندآوری» تا پیش از سال ۱۴۰۰، انعکاس بسیار کم‌رنگی در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی داشت. شاید بتوان مهم‌ترین تلاش مجلس شورای اسلامی در این زمینه را تصویب قانون «اصلاح

قوانین تنظیم جمعیت و خانواده» مصوب سال ۱۳۹۲ مجلس و اعطای مجوز به دولت جهت افزایش مرخصی زایمان به مادران شاغل از ۶ ماه به ۹ ماه و دو هفته مرخصی پدران دانست. با این حال این قانون به علت عدم توانایی در تکلیف دولت، عدم پیش‌بینی منابع مالی و همچنین اصلاح آن به واسطه بند «الف» ماده (۱۰۳) برنامه ششم توسعه در راستای کاهش مرخصی پدران به سه روز، به نوعی ناموفق در تحقق اهداف حمایتی خود تلقی می‌گردد. از سوی دیگر تا سال ۱۴۰۰ طرح «جمعیت و تعالی خانواده» نیز در مجلس شورای اسلامی به دلایل مختلف به نتیجه نرسیده بود.^۱ با توجه به مطالب فوق، قانون بودجه سال ۱۴۰۰ را شاید بتوان پیشروترین قانون بودجه در حوزه اختصاص اعتبارات جهت حمایت از فرزندآوری دانست. توجه به این نکته ضروری است که تا پیش از دهه ۱۳۹۰، سیاست‌های کشور پیرو قانون «تنظیم خانواده و جمعیت» مصوب ۱۳۷۲/۳/۲ مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن، بر موضوع تحدید موالید متمرکز شده بود، بر همین مبنا هرساله برای برنامه «کنترل جمعیت و تنظیم خانواده» در بودجه سنواتی اعتباراتی پیش‌بینی می‌شد. بررسی قانون بودجه سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد در این سال برای موضوع «کنترل جمعیت و تنظیم خانواده» اعتباری معادل ۱۳۳ میلیارد ریال پیش‌بینی شده بود. این درحالی است که شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۱۳۹۱/۳/۲ مصوبه «راهبردها و اقدامات ملی مربوط به جلوگیری از کاهش نرخ باروری و ارتقای آن متناسب با آموزه‌های اسلامی و اقتضات راهبردی کشور» با موضوع لزوم تغییر سیاست تحدید موالید در کشور و حمایت از افزایش فرزندآوری به تصویب رساند. از سوی دیگر موضوع «کمک به اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور» نیز در راستای منویات مقام رهبری در جمع مردم خراسان شمالی و لزوم افزایش جمعیت کشور و همچنین مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی از سال ۱۳۹۲ به قوانین بودجه سنواتی اضافه شد. حضور این دو برنامه متناقض با یکدیگر در قانون بودجه سال ۱۳۹۲، نشان از عدم برنامه‌ریزی و عزم دولت طی این سال برای تغییر سیاست‌های جمعیتی کشور دارد. با این حال با ابلاغ سیاست‌های کلی جمعیت توسط مقام معظم رهبری در سال ۱۳۹۳، برنامه «کنترل جمعیت و تنظیم خانواده» از سال ۱۳۹۳ از بودجه سنواتی حذف شد و از این پس برنامه «کمک به اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور» اعتبار دریافت نمود. علاوه بر موضوع «کمک به اجرای سیاست‌های جمعیتی»، موضوعات و شرح فعالیت‌هایی چون حمایت از زوجین نابارور، یارانه شیرخشک، فرانشیز زایمان طبیعی، آموزش زنان باردار و شیرده در زمینه تغذیه سالم، کمک به اجرا و پایش برنامه بهبود تغذیه کودکان زیر پنج سال در قوانین بودجه سنواتی اعتبار دریافت می‌کرد.

۱. شایان ذکر است در زمان نگارش این گزارش این طرح بالاخره پس از ۹ سال وقفه در مجلس شورای اسلامی با عنوان قانون «حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» و در قالب اصل هشتمادونجم قانون اساسی جهت اجرای آزمایشی به مدت ۷ سال در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲۴ به تصویب رسیده است.

با این حال در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و به واسطه تلاش نمایندگان مجلس و کارشناسان حوزه خانواده و جمعیت، اعتبارات متعددی پیرامون موضوع فرزندآوری و حمایت از آن به متن لایحه الحاق شد. توجه به این نکته ضروری است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در بخش تبصره‌ها، موضوعات «توجه به سیاست‌های جمعیتی کشور از محل درآمدهای حاصل از هدفمندی یارانه‌ها، وام قرض‌الحسنه درمان زوجین نابارور و اعطای وام ودیعه مسکن به خانواده‌هایی که صاحب فرزند سوم خود طی سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ شده و می‌شوند» مد نظر قرار گرفته بود با این حال در فرایند تصویب آن در مجلس و به‌ویژه کمیسیون تلفیق موارد متعددی جهت حمایت از فرزندآوری و توجه به جوانی جمعیت در نظر گرفته شد. گزارش پیش‌رو بر آن است به بررسی عملکرد احکام تبصره‌ای مرتبط با موضوع رشد جمعیت و حمایت از فرزندآوری در قانون بودجه ۱۴۰۰ پردازد. با توجه به تصویب قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲۴ در قالب اصل هشتادوپنجم قانون اساسی و ضرورت توجه به اعتبارات مواد مصوب آن در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، بررسی عملکرد قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و چالش‌های اجرایی شدن احکام آن، حائز اهمیت به نظر می‌رسد.

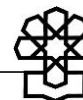
ملاحظات: بررسی عملکرد بندها به واسطه نامه‌های واسطه از دستگاه‌های اجرایی و همچنین گزارش عملکرد بودجه در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰ از دیوان محاسبات به دست آمده است.

۱. مقایسه تطبیقی احکام تبصره‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با قانون بودجه در حوزه حمایت از فرزندآوری و عملکرد ۶ ماهه سال ۱۴۰۰

در جدول زیر تلاش شده احکام تبصره‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ از حیث حمایت از فرزندآوری مورد مقایسه تطبیقی قرار گیرد:

جدول ۱. مقایسه تطبیقی احکام تبصره‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با قانون بودجه در حوزه حمایت از فرزندآوری

عملکرد	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
عملکرد این بند به علت محرمانگی منتشر نشده است.	تبصره «۱» بند «ب» جزء «۲» در صورت افزایش عواید حاصل از جزء «۱» این بند نسبت به ردیف‌های مصوب فوق‌الذکر، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است منابع حاصله را به ردیف ۲۱۰۱۱۲ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. دولت موظف است از ابتدای مهرماه سال ۱۴۰۰ منابع حاصله را در سقف اعتبارات بودجه عمومی صرف افزایش تخصیص برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این قانون به‌ویژه اصلاح نقاط حادثه‌خیز درون و برون شهری و احداث تقاطع‌های غیرهمسطح مورد نیاز در ورودی شهرها طرح هادی و بهسازی روستایی، توسعه زیرساخت‌های آموزش، طرح‌های توسعه زیرساخت‌های آموزش الکترونیک آموزش ..... جمعیت ..... نماید.	-
در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ ردیف درآمدی شماره ۲۱۰۲۲۷ وصولی نداشته و از محل ردیف هزینه‌ای ۸۶-۵۳۰۰۰۰۰ مبلغی اختصاص نیافته است عملکرد این بند در حد ابلاغ اعتبار بوده است. فاقد عملکرد	تبصره «۲» بند «ب» و جزء «۲» به دولت اجازه داده می‌شود تا سقف یک میلیون و پانصد هزار میلیارد (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل ارائه حق‌الامتیاز، واگذاری سهام و حقوق مالکانه، واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و طرح‌های سرمایه‌گذاری متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی و همچنین واگذاری اموال و دارایی‌های غیرمنقول مازاد به شرح زیر تأمین و هزینه نماید: ۲. باقی‌مانده آن مربوط به مواردی که محل تأمین آن از محل فروش اموال است، به ردیف درآمدی شماره ۲۱۰۲۲۷ واریز و از محل ردیف هزینه‌ای شماره ۹۴ - ۵۳۰۰۰۰ جهت تأمین بخشی از پاداش پایان خدمت کارکنان دستگاه‌های اجرایی، رتبه‌بندی معلمان و اعمال مدرک تحصیلی معلمان، پرداخت مطالبات معلمان مأمور به مدارس خارج از کشور، تأمین بخشی از مطالبات ایثارگران موضوع بند «الف» ماده (۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، تأمین پاداش پایان خدمت و ذخیره مرخصی شهدا و ایثارگران بازنشسته مشمولان قانون حالت اشتغال و تبصره ماده (۳۸) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، اجرای قانون تسری فوق‌العاده خاص کارمندان سازمان‌های پزشکی قانونی کشور و انتقال خون	-

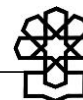
عملکرد	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰								
	<p>ایران به کارمندان سازمان دامپزشکی و سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱۹، متناسب‌سازی حقوق شهدای بازنشسته و حقوق والدین شهدا با جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) همسان‌سازی حقوق اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با حقوق اعضای هیئت علمی غیربالیینی دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تأمین مطالبات سهم قانونی حق عضویت اعضای صندوق ذخیره بسیجیان و <u>اجرای موضوع جوانی جمعیت و حمایت از خانواده</u> اختصاص می‌یابد.</p>									
<p>براساس نامه ۱۳۸۴۸۹/۸۰ وزارت امور اقتصادی و دارایی مورخ ۱۴۰۰/۹/۳ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۸۲-۹۲۶۵/۱۶۰۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۸/۹، روش‌های پیشنهادی تخصیص واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌های قابل معامله در بورس به مضمولان بند «ک» تبصره «۲» قانون بودجه ۱۴۰۰ توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهیه شده و نیازمند بررسی کارشناسی بیشتر می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت با توجه به عدم تصویب آیین‌نامه مذکور در متن در هیئت وزیران، این بند فاقد عملکرد تلقی می‌شود. براساس گزارش عملکرد بودجه ۶ ماهه سال ۱۴۰۰ نیز این بند به علت عدم تصویب سازوکار اجرایی <u>فاقد عملکرد</u> تشخیص داده شده است.</p>	<p>تبصره «۲» بند «ک» دولت مکلف است <u>به‌ازای هر فرزند که از ابتدای سال ۱۴۰۰ متولد شود</u>، برای استان‌هایی که میزان باروری آنها تا ۲/۵ باشد مبلغ ده میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال از محل ردیف ۱۳۰۴۲۵ جدول شماره (۵) این قانون صرفاً جهت خرید واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس به نام فرزند اختصاص دهد. سازوکار اجرایی از جمله خانوهای مشمول نحوه خرید و انتخاب صندوق و هزینه‌های مرتبط به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	-								
<p>بانک مرکزی جمهوری اسلامی طی نامه شماره ۰۰/۳۵۴۷۸ مورخ ۱۴۰۰/۲/۹ سهمیه بانک‌های عامل را به شرح زیر ابلاغ کرده است.</p> <table border="1" data-bbox="353 1093 739 1268"> <thead> <tr> <th>نام بانک عامل</th> <th>سهمه تعیین شده جهت پرداخت تسهیلات</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ملی ایران</td> <td>۴۵۰۰۰۰۰</td> </tr> <tr> <td>مسکن</td> <td>۴۵۰۰۰۰۰</td> </tr> <tr> <td>جمع</td> <td>۹۰۰۰۰۰۰</td> </tr> </tbody> </table>	نام بانک عامل	سهمه تعیین شده جهت پرداخت تسهیلات	ملی ایران	۴۵۰۰۰۰۰	مسکن	۴۵۰۰۰۰۰	جمع	۹۰۰۰۰۰۰	<p>تبصره «۱۶» بند «ه» جزء «۱» -بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است در راستای اجرای بند «ت» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه، از طریق بانک‌های عامل مبلغ نه هزار میلیارد (۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از هر محل از جمله منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی به تفکیک، نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن (بنا به درخواست خانوار) با بازپرداخت حداکثر بیست‌ساله برای خانواده‌های فاقد مسکن که <u>در سال ۱۳۹۹ یا ۱۴۰۰ صاحب فرزند سوم و به بعد شده یا می‌شوند</u> به میزان یک میلیارد و پانصد میلیون (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام نماید.</p>	<p>تبصره «۱۶» بند «ه» در اجرای بندهای «ت» و «ث» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه <u>موضوع پشتیبانی از فرزندآوری</u>، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است مبلغ دو هزارویکصد میلیارد (۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از طریق بانک‌های عامل و از محل سپرده‌های جاری و قرض‌الحسنه نظام بانکی، نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ودیعه مسکن به میزان هفتصد میلیون (۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با بازپرداخت حداکثر بیست‌ساله</p>
نام بانک عامل	سهمه تعیین شده جهت پرداخت تسهیلات									
ملی ایران	۴۵۰۰۰۰۰									
مسکن	۴۵۰۰۰۰۰									
جمع	۹۰۰۰۰۰۰									

عملکرد	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰								
<p>در محدوده بررسی ۶ ماهه انجام شده پرداخت تسهیلات موضوع این جزء با بازپرداخت حداکثر بیست‌ساله فاقد عملکرد بوده است. شایان ذکر است پس از ابلاغ سهمیه به بانک‌ها عامل به دلیل ابهامات اساسی درخصوص ملحوظ نظر قرار دادن سازوکارهای لازم در شیوه اجرای قانون شیوه‌نامه مربوط طی نامه ۸۸۴۶۹ مورخ ۱۴۰۰/۳/۲۶ از سوی بانک مرکزی ابلاغ و پس از آن موضع در جلسات هیئت مدیره بانک مسکن طرح و طی مصوبه شماره ۱۰/۱۰۲ مورخ ۱۴۰۰/۴/۲۳ متعاقباً دستورالعمل مربوطه تهیه و طی نامه عمومی ۵۵/۶/۳۱۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۶/۹ ابلاغ گردیده است.</p>	<p>به‌منظور حمایت از تسهیلات فرزندآوری برای تولد فرزند اول یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، تولد فرزند دوم دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، تولد فرزند سوم سیصد میلیون (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، تولد فرزند چهارم چهارصد میلیون (۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و تولد فرزند پنجم و بالاتر پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به‌ترتیب با دوره بازپرداخت سه تا هفت سال با اخذ یک ضامن معتبر و سفته تعلق می‌گیرد.</p>	<p>برای خانوارهای فاقد مسکن که صاحب فرزند سوم در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ شده و یا می‌شوند، اقدام نماید.</p>								
<p>سهمیه تعیین شده برای بانک‌های عامل به شرح زیر است:</p> <table border="1" data-bbox="353 715 741 879"> <thead> <tr> <th>نام بانک عامل</th> <th>سهمیه تعیین شده جهت پرداخت تسهیلات</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ملی ایران</td> <td>۲۳۰۰۰۰۰</td> </tr> <tr> <td>مسکن</td> <td>۲۳۰۰۰۰۰</td> </tr> <tr> <td>جمع</td> <td>۴۶۰۰۰۰۰</td> </tr> </tbody> </table> <p>بانک مرکزی وفق نامه ۰۰/۸۸۴۶ مورخ ۱۴۰۰/۳/۲۶ دستورالعمل اجرایی این جزء را به بانک‌های ملی و مسکن جهت اجرا ابلاغ نموده است. در محدوده بررسی‌های انجام شده در ۶ ماه نخست سال جاری پرداخت تسهیلات موضوع این جزء فاقد عملکرد است.</p>	نام بانک عامل	سهمیه تعیین شده جهت پرداخت تسهیلات	ملی ایران	۲۳۰۰۰۰۰	مسکن	۲۳۰۰۰۰۰	جمع	۴۶۰۰۰۰۰	<p>تبصره «۱۶» بند «ه» جزء «۲» -بانک مرکزی مکلف است در راستای اجرای بند «ث» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه از طریق بانک‌های عامل مبلغ چهار هزار و ششصد میلیارد (۴,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی به تفکیک نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن (بنابه درخواست خانوار) با بازپرداخت حداکثر ده‌ساله برای خانواده‌های فاقد مسکن به شرح زیر اقدام نماید: ۲-۱. خانوارهای صاحب دو فرزند تا سقف دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به هر زوج به میزان یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال ۲-۲. خانوارهای صاحب یک فرزند تا سقف هزار و ششصد میلیارد (۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به هر زوج به میزان هشتصد میلیون (۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال ۲-۳. خانوارهای دو نفره (زوج و زوجه) تا سقف هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به هر زوج به میزان پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام نماید.</p>	
نام بانک عامل	سهمیه تعیین شده جهت پرداخت تسهیلات									
ملی ایران	۲۳۰۰۰۰۰									
مسکن	۲۳۰۰۰۰۰									
جمع	۴۶۰۰۰۰۰									

عملکرد	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
براساس گزارش عملکرد ۶ ماهه بودجه سال ۱۴۰۰ که از سوی دیوان محاسبات منتشر شده (صفحه ۴۲۱) فاقد عملکرد است.	تبصره «۱۶» بند «و» بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل از محل سپرده‌های جاری و قرض الحسنه بانکی نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه برای موارد زیر اقدام نماید: ۲. ۱-۲. مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال جهت پرداخت به بیماران صعب‌العلاج، سرطانی، خاص و زوج‌های نابارور	تبصره «۱۶» بند «و» بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل از محل سپرده‌های جاری و قرض الحسنه نظام بانکی پس از انجام تکالیف مندرج در بندهای «الف»، «ب»، «ج» و «ه» این تبصره، نسبت به پرداخت تسهیلات قرض الحسنه برای موارد زیر اقدام نماید: ۱. ۲. مبلغ پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال جهت پرداخت به بیماران صعب‌العلاج، سرطانی و زوج‌های نابارور دستورالعمل اجرایی شامل نحوه پرداخت تسهیلات و مشمولان یاد شده با همکاری بانک مرکزی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و عملیاتی می‌شود.
در محدوده رسیدگی‌ها در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ مفاد بند «ح» تبصره «۱۷» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به دلیل عدم دریافت اعتبارات این بند از تبصره توسط وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی فاقد عملکرد است. جزء «۱» و «۲» در محدوده رسیدگی‌ها در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ فاقد عملکرد است. جزء «۳» در محدوده رسیدگی‌ها در ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۰ نظر به عدم تشکیل کمیته مورد نظر در حکم بند مرقوم به تبع آن عدم توزیع اعتبارات، دستورالعملی از سوی مراجع ذیصلاح در خصوص ایجاد سامانه مورد بحث و چگونگی ثبت اطلاعات مربوط به متقاضیان دریافت خدمت درمان ناباروری و الزام کلیه مراکز خصوصی و دولتی ارائه‌کننده خدمات ناباروری جهت درج مشخصات کامل کلیه دریافت‌کنندگان خدمات در سامانه مذکور توسط مراکز مذکور به	تبصره «۱۷» بند «ح» در راستای اجرایی کردن حکم بند «۳» سیاست‌های کلی جمعیت، دولت مکلف است اعتبار ردیف‌های ۱۶۰۲۰۰۱۶۷۵ و ۱۶۰۱۰۰۶۰۰۱ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور را در حسابی تحت عنوان (حساب حمایت از هزینه‌های درمان ناباروری) ذیل ردیف‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی متمرکز نماید. هزینه‌کرد اعتبار این حساب مطابق نظر کارگروهی متشکل از نمایندگان بیمه سلامت، سازمان تأمین اجتماعی، کمیته امداد امام خمینی(ره)، جهاد دانشگاهی و معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خصوص موارد ذیل خواهد بود: ۱. پوشش نود درصد (۹۰٪) کل هزینه‌های سه دوره کامل یکی از روش‌های کمک باروری (آی.سی.اس.آی) و (آی.وی.اف) برای هر زوج نابارور ۲. پوشش هزینه‌های دارویی و پاراکلینیک و سایر روش‌های درمان ناباروری	-

عملکرد	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰																
<p>سازمان تأمین اجتماعی ابلاغ نشده است و بنابراین مبین این است که مفاد این حکم فاقد عملکرد است.</p> <p>درخصوص جزء «۴» در محدوده رسیدگی‌ها در ۶ ماهه اول سال، به دلیل عدم دریافت اعتبارات توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی فاقد عملکرد است.</p> <p>برای اطلاعات بیشتر به پیوست گزارش مراجعه شود.</p>	<p>۳. ایجاد سامانه ثبت اطلاعات مربوط به متقاضیان دریافت خدمت درمان ناباروری و الزام کلیه مراکز خصوصی و دولتی ارائه‌کننده خدمات ناباروری جهت درج مشخصات کامل کلیه دریافت‌کنندگان خدمات از ایشان</p> <p>۴. تعیین سهم بیمه‌های پایه براساس جمعیت مشمولین عضو هر سازمان رسیدگی به نحوه هزینه‌کرد اعتبارات حساب موضوع این بند از حکم ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مستثناست</p>																	
<p>بانک مرکزی در تاریخ ۱۴۰۰/۳/۱۹ سهمیه را به بانک‌های عامل ابلاغ نموده است.</p> <p>عملکرد پرداخت حداقل بیست درصد (۲۰٪) از تسهیلات موضوع این بند به خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر به شرح جدول زیر است:</p> <table border="1" data-bbox="277 794 813 959"> <thead> <tr> <th>شرح</th> <th>مبلغ (میلیون ریال)</th> <th>تفکیک</th> <th>واحد</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>بانک ملی ایران</td> <td>۱۷۲۵۰۰۰۰۰</td> <td>شهری</td> <td>۴۵۰۰۰</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>روستایی</td> <td>۶۰۰۰۰</td> </tr> <tr> <td>بانک توسعه صادرات ایران</td> <td>۱۷۳۰۰۰۰۰۰</td> <td>شهری</td> <td>۱۰۵۲۴۰</td> </tr> </tbody> </table>	شرح	مبلغ (میلیون ریال)	تفکیک	واحد	بانک ملی ایران	۱۷۲۵۰۰۰۰۰	شهری	۴۵۰۰۰			روستایی	۶۰۰۰۰	بانک توسعه صادرات ایران	۱۷۳۰۰۰۰۰۰	شهری	۱۰۵۲۴۰	<p>تبصره «۱۸» بند «الف»، جزء «۱۰»</p> <p>در سال ۱۴۰۰ کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی موظفند برای احداث و نوسازی چهارصد هزار واحد مسکن روستایی و شهری در شهرهای کمتر از بیست و پنج هزار نفر جمعیت و هشتصد هزار واحد مسکن شهری (با اولویت محلات و مناطق محروم) نسبت به پرداخت سه میلیون و ششصد هزار میلیارد ریال تسهیلات ساخت مسکن (معادل بیست درصد (۲۰٪) تسهیلات نظام بانکی) به افراد واجد شرایط اقدام نمایند. سهمیه هر بانک توسط بانک مرکزی در فرودین ماه تعیین می‌شود. مجموع دوران مشارکت ساخت و فروش اقساطی این تسهیلات بیست سال است و پس از دوره مشارکت به فروش اقساطی تبدیل و تعهدات آن به متقاضی واجد شرایط منتقل می‌شود. این تسهیلات با نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار به افراد واجد شرایط معرفی شده توسط وزارت راه و شهرسازی پرداخت می‌شود. بانک مرکزی موظف است گزارش عملکرد این بند را به صورت برخط در اختیار مردم قرار دهد. در صورتی که یک بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی از پرداخت سهمیه تسهیلات تعیین شده توسط بانک مرکزی خودداری نماید بانک مرکزی موظف است متناسب با تعهد انجام نشده نسبت به افزایش سپرده قانونی آن بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی اقدام و از طریق سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی نسبت به پرداخت تسهیلات ساخت مسکن اقدام نماید. حداقل بیست درصد از منابع</p>	
شرح	مبلغ (میلیون ریال)	تفکیک	واحد															
بانک ملی ایران	۱۷۲۵۰۰۰۰۰	شهری	۴۵۰۰۰															
		روستایی	۶۰۰۰۰															
بانک توسعه صادرات ایران	۱۷۳۰۰۰۰۰۰	شهری	۱۰۵۲۴۰															

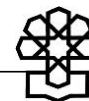
عملکرد	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
	مذکور باید به خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر اختصاص یابد. در صورت نبود متقاضی واجد شرایط برای جذب مابقی می‌تواند به سایر مشمولان تعلق گیرد.	
در محدود رسیدگی های صورت گرفته در شش ماهه نخست سال جاری مفاد بند مذکور در دستگاه های مختلف فاقد عملکرد است.	تبصره «۲۰» بند «ع» به دستگاه های اجرائی اجازه داده می‌شود تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه ای خود را غیر از فصول (۱)، (۴) و (۶) صرف <u>تحقق سیاست‌های جمعیت</u> نمایند.	-
اطلاعاتی از تخصیص این اعتبارات تا زمان نگارش این گزارش در دست نیست.	تبصره «۱۴» در جدول ۱۷ ذیل سرفصل‌های یارانه‌ای موضوع سلامت و سیاست‌های جمعیتی دیده شده و ذیل آن سه موضوع بیمه کامل درمان ناباروری (۷۰۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال)، افزایش و تجهیز مراکز ناباروری (۶۰۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال)، بیمه مادران باردار فاقد بیمه و فرزندان خردسال آنان (۷۰۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال) دیده شده است.	تبصره «۱۴» بند «۵-۲۵» وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی - بیمه سلامت، پزشک خانواده، یارانه دارو و شیرخشک، درمان بیماران خاص و صعب‌العلاج، سیاست‌های جمعیتی کشور، هیئت امنا صرفه‌جویی ارزی در معالجه بیماران و خرید و تولید واکسن کرونا و ...

همان‌طور که ملاحظه می‌شود بخش عمده این احکام در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ موجود نبوده و در زمان تصویب قانون در مجلس الحاق شده است. با این حال با توجه به نامه‌های ارسالی به بانک مرکزی وزارت امور اقتصاد و دارایی و سازمان برنامه و بودجه و گزارش عملکرد ۶ ماهه دیوان محاسبات عمدتاً فاقد عملکرد تشخیص داده شده‌اند.

۲. ارزیابی احکام قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در حوزه حمایت از فرزندآوری

بررسی مواد فوق نشان می‌دهد بخش عمده‌ای از مواد یاد شده (بیش از ۹۰ درصد) فاقد عملکرد بوده‌اند. اگرچه علت این مسئله را در عوامل مختلف می‌توان جستجو کرد، اما برخی از این عوامل برخاسته از خود قانون و نحوه نگارش آن است. با توجه به اینکه لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به زودی در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار خواهد گرفت و نظر به تصویب قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت و لزوم توجه به اعتبارات مورد نیاز این قانون در بودجه سنواتی، در ادامه به برخی از چالش‌های تقنینی احکام فوق اشاره می‌شود:

- غیرشفاف بودن برخی از بندها به علت روشن نبودن سهم موضوع جمعیت از مجموع اعتبارات یکی از چالش‌های تقنینی / شکلی قابل ذکر است. به عبارت دیگر یکی از چالش‌هایی که در احکام یاد شده در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به چشم می‌خورد، قرار گرفتن موضوعات متعدد و متنوع در کنار یکدیگر بدون روشن شدن سهم و اولویت آنها در کنار یکدیگر است. نگاهی به جزء «۲» بند «ب» تبصره «۱» و همچنین جزء «۲» بند و تبصره «۲» نشان می‌دهد در این دو بند حجم قابل توجهی از موضوعات مختلف که هر یک به تنهایی یکی از مسائل مهم و قابل توجه گروه‌های مختلف اجتماعی هستند در کنار یکدیگر دیده شده‌اند بدون اینکه اولویت هر یک بیان شود. موضوع رتبه‌بندی معلمان و اعمال مدرک تحصیلی معلمان، پرداخت مطالبات معلمان مأمور به مدارس خارج از کشور، تأمین بخشی از مطالبات ایثارگران موضوع بند «الف» ماده (۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، تأمین پاداش پایان خدمت و ذخیره مرخصی شهدا و ایثارگران بازنشسته مشمولان قانون حالت اشتغال و تبصره ماده (۳۸) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، اجرای قانون تسری فوق‌العاده خاص کارمندان سازمان‌های پزشکی قانونی کشور و انتقال خون ایران به کارمندان سازمان دامپزشکی و سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱۹، متناسب‌سازی حقوق شهدای بازنشسته و حقوق والدین شهدا با جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) همسان‌سازی حقوق اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با حقوق اعضای هیئت علمی غیربالینی دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تأمین مطالبات سهم قانونی حق عضویت اعضای صندوق ذخیره بسیجیان و اجرای موضوع جوانی جمعیت و حمایت از خانواده همگی حائز اهمیت بوده و درآمد حاصل از مواد نیز در این حجم نیست که بتواند پاسخگوی همه امور مذکور باشد. این موضوع در جزء «۲» بند «ب» تبصره «۱» نیز به چشم می‌خورد. این شکل از نگارش ماده خود دلیلی بر عدم عملکرد آن نیز خواهد شد. به‌ویژه آنکه با توجه به محدودیت‌های موجود در تخصیص اعتبارات به علت کسری بودجه این چالش شکل خواهد گرفت که اجرایی شدن موضوعات یاد شده به سلیقه دستگاه واگذار خواهد شد.

- در خصوص بند «ک» تبصره «۲» نیز باید گفت منوط کردن سازوکار اجرایی آن از جمله خانوارهای مشمول، نحوه خرید و انتخاب صندوق و هزینه‌های مرتبط به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران و نظر به تغییر دولت در سال ۱۴۰۰ منجر به عدم نگارش آیین‌نامه طی بازه زمانی موجود شده و همین مسئله سبب شده این بند نیز فاقد هرگونه عملکرد باشد. براساس نامه وزارت امور اقتصادی و دارایی ۸۰/۱۳۸۴۸۹ مورخ ۱۴۰۰/۹/۳ که در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها مورخ ۱۴۰۰/۸/۹ به شماره ۹۲۶۵/۱۶۰۰۰-۸۲ ارسال شده، این وزارتخانه همچنان درحال بررسی کارشناسی جهت تحقق این بند است و تا تاریخ نگارش این گزارش متن منسجمی جهت ارائه و تصویب در هیئت وزیران^۱ وجود ندارد.

- در خصوص تبصره «۱۶» نیز باید گفت در این بند مجموعه تکالیف متعددی ذیل تبصره «۱۶» دیده شده است که این مسئله منجر به عدم تحقق بندهای مذکور شده است.

تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج، تأمین جهیزیه کالای ایرانی در اختیار ستاد اجرایی فرمان امام، حمایت از اشتغال مولد برای مددجویان و کارآفرینان ذیل کمیته امداد و بهزیستی، اشتغال ایثارگران، ایجاد اشتغال مولد توسط بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان امام، اشتغال‌زایی توسط بسیج سازندگی و سپاه، ایجاد اشتغال برای بنیاد مستضعفان، اشتغال سربازانی که خدمت وظیفه خود را تمام کرده‌اند، ستاد مردمی رسیدگی به دیه برای زندانیان نیازمند با اولویت زندانیان زن و بدهکار مهریه، وام قرض‌الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن بر خانوارهای دارای سه فرزند، زوجین دارای دو فرزند، یک فرزند و خانوارهای دونفره (فاقد فرزند)، وام تسهیلات فرزندآوری، بیماران فقیر و معسر تحت پوشش نهادهای حمایتی، بیماران معسر ذیل بنیاد شهید، اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه مسکن محرومان شهری برای مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی، ساخت یا خرید مسکن کارکنان وزارت اطلاعات، ساخت مسکن ایثارگران، تسهیلات بانکی جهت تغییر کاربری شناورهای ماهیگیری با تورهای کیسه‌ای، اشتغال زندانیان حین حبس و پس از آزادی، بیماری‌های صعب‌العلاج سرطانی و زوج‌های نابارور، تسهیلات جهیزیه ازدواج و ودیعه مسکن برای کارکنان ارتش، سپاه و وزارت دفاع، توانمندسازی، پرداخت تسهیلات و خرید انشعابات و توسعه تأسیسات خانگی برای متقاضیان روستایی از جمله این موارد هستند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود تنوعی از موضوعات (حدود ۲۱ مورد) بدون اولویت‌بندی هریک از آنها در این تبصره ذکر شده است.

مجموعه این تعهدات در کنار یکدیگر می‌تواند منجر به در نوبت ماندن افراد درخواست‌کننده تسهیلات و یا فقدان عملکرد بندهای مذکور و یا اعمال سلیقه در اولویت دادن به موضوعات مختلف

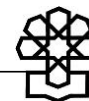
۱. عملکرد این بند در نامه مذکور به شرح زیر بیان شده است: روش‌های پیشنهادی تخصیص واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌های قابل معامله در بورس به مشمولان بند «ک» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهیه شده و مقرر است پس از بررسی‌های کارشناسی در این وزارت، جهت سیر مراحل تصویب و به هیئت وزیران ارائه شود.

گردد. نگاهی به عملکرد بندهای مرتبط که توسط دیوان محاسبات منتشر شده، نشان‌دهنده این نکته است که بخش عمده‌ای از این موارد فاقد عملکرد بوده و تنها جزء «۱» بند «ب»، جزء «۲» بند «ب»، جزء «۱» بند «الف» و جزء «۲» بند «الف»^۱ دارای عملکرد بوده است.

- علاوه بر این به لحاظ شکلی نیز بند «ه» تبصره «۱۶» دارای ایرادهایی است که عبارتند از: عدم انسجام در موضوعات و متصل نبودن اجزای ذیل این بند اولین نکته قابل ذکر است؛ به نحوی که در جز «۱» بند «ه» تبصره «۱۶» ابتدا وام قرض‌الحسنه خرید یا ودیعه جعاله مسکن برای خانوارهایی که دارای سه فرزند و بیشتر می‌گردند ذکر شده، بعد در ردیف بعدی موضوع وام قرض‌الحسنه تولد فرزند به صورت پلکانی مورد اشاره قرار گرفته و سپس مجدد در جز «۲» بند «ه» مجدداً وام خرید، ودیعه یا جعاله مسکن برای سایر خانواده‌ها ذکر شده است که به نوعی گسست موضوعی محسوب می‌شود. از سوی دیگر جهت اعطای تسهیلات خرید، ودیعه و جعاله مسکن در جزء «۲» بند «ه»، برخلاف جزء «۱» که در آن از عبارت «خانواده‌های دارای فرزند سوم و به بعد» استفاده شده، عبارت «و به هر زوج» به کار رفته است. برای مثال برای «خانوارهای صاحب دو فرزند تا سقف دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به هر زوج به میزان یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال» تسهیلات پیش‌بینی شده است. این بدین معنی است که یک خانواده دارای دو فرزند می‌تواند ۲۰۰ میلیون (برای هر زوج ۱۰۰ میلیون تومان) تسهیلات دریافت کند. در حالی که طبق جزء «۱» برای خانواده‌هایی که صاحب فرزند سوم و به بعد خود می‌شوند، در کل ۱۵۰ میلیون تومان تسهیلات ودیعه، خرید و ساخت در نظر گرفته شده که با توجه به هزینه بیشتر خانواده‌های دارای فرزند بیشتر، عادلانه به نظر نمی‌رسد. این مسئله در مورد خانواده‌های دارای یک فرزند و خانواده دو نفره نیز صادق است.

- یکی دیگر از چالش‌های پیش‌روی احکام یاد شده در موضوع اعتبارات و تسهیلات مسکن، روشن نبودن نسبت بین جزء «۱۰» بند «الف» تبصره «۱۸» با جزء «۱» و «۲» بند «ه» تبصره «۱۶» است، زیرا در هر دو تسهیلات مسکن و خانواده‌های دارای چند فرزند مورد توجه قرار گرفته است. توجه به این نکته ضروری است که در تبصره «۱۶» اعتبارات پیش‌بینی شده برای تسهیلات مسکن از منابع قرض‌الحسنه بانکی و با سود ۴٪ بوده در حالی که در تبصره «۱۸» اعتبارات پیش‌بینی شده از منابع بانکی با توجه به نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار است. بر این اساس مشخص نیست مبتنی بر چه سازوکاری، برخی از خانواده‌ها از ظرفیت تبصره «۱۶» و چه خانواده‌هایی از ظرفیت تبصره «۱۸» بهره‌مند می‌شوند. علاوه بر این طبیعی است که بانک‌ها به علت تعدد تکالیف ذیل تبصره «۱۶»، ترجیح خواهد داد در بحث مسکن از ظرفیت تبصره «۱۸» استفاده کنند. این شکل از نگارش احکام منجر به عدم تحقق ظرفیت تبصره «۱۶» و سردرگمی جامعه شده است.

۱. گزارش «تحلیلی بر عملکرد ۶ ماهه نخست قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور»، دیوان محاسبات.

- در خصوص بند «ع» تبصره «۲۰» نیز فقدان عملکرد این بند را باید در مجاز دانستن دستگاه‌های اجرایی به هزینه‌کرد تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌ای خود را غیر از فصول (۱)، (۴) و (۶) در موضوع تحقق سیاست‌های جمعیت و همچنین کلی بودن بند مذکور بدون هیچ برنامه عملیاتی خلاصه کرد. نگارش چنین حکمی و استفاده از عبارت «مجاز» در شرایطی که تخصیص دستگاه‌ها به علت کسری بودجه کامل نبوده، طبیعتاً آنها را به سوی عدم توجه به ظرفیت‌های این حکم سوق داده است.

جمع‌بندی و پیشنهادات

علی‌رغم توجه ویژه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به موضوع حمایت از فرزندآوری و تعدد تبصره‌ها ذیل این موضوع، بخش عمده‌ای از بندهای پیش‌بینی شده براساس گزارش دیوان محاسبات فاقد عملکرد تلقی شده است. بخشی از این فقدان عملکرد را در نحوه نگارش احکام و چالش‌های تقنینی می‌توان جستجو کرد. فقدان شفافیت، روشن نشدن سهم موضوع جمعیت از سایر موضوعات مختلف، عدم تکلیف دستگاه‌های اجرایی در هزینه‌کرد تا ۱٪ اعتبارات ذیل جمعیت، کلی بودن احکام بدون اشاره به اقدامات مشخص، ایرادهای نگارشی، تعدد تکالیف بدون اولویت‌بندی موضوعات از جمله موارد قابل ذکر است. پیشنهاد می‌شود به‌جای تعدد موضوعات و تبصره‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، یک تبصره، اما به‌صورت شفاف و معطوف به عملیاتی کردن سازوکارهای اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت و قانون برنامه ششم توسعه همراه با طراحی سازوکاری جهت نظارت بر اعتبارات و اقدامات ذیل آن نگاشته شود.

پیوست

جدول ۱. جزئیات عملکرد بند «۱» تبصره «۱۷»

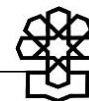
نام استان	تعداد افراد مشمول	جمع هزینه سه دوره		مبلغ قابل پرداخت	مبلغ پرداخت شده از محل اعتبارات ردیف این بند
		آی. سی. اس. آی	آی. وی. اف		
کرمانشاه	۱۰۶۶	۱۴۰۷۷	-	۱۲۶۷۰	-
یزد	۱۸۷۷	۷۵۴۲۵	۲۷۶۰	۶۸۷۷۱	-
همدان	۶۰۸	۵۸۳۳	۰	۵۲۵۰	-
هرمزگان	۲۳۸	۱۹۶۰	-	۱۹۶۰	-

جدول ۲. جزئیات عملکرد جزء «۲» تبصره «۱۷»

نام استان	تعداد افراد مشمول	جمع هزینه				مبلغ قابل پرداخت	مبلغ پرداخت شده از محل اعتبارات موضوع این بند
		دارویی (۱)	پاراکلینیک (۲)	سایر روش درمان ناباروری (۳)	(۱)+(۲)+(۳)		
کرمانشاه	۲۱۵	۱۴۸۳۲۰۰۰	۰	۷۵۴۵۰۰	۱۵۵۸۶۵۰۰	۱۵۵۸۶۵۰۰	۰
یزد	۱۱۳۳۶	۱۲۷۸۱	۵۱۱۷	۱۴۰۱۲	۳۱۹۱۰	۲۸۷۱۹	-
همدان	۶۰۸	۰	۱۹۲	۶۹۵۵	۷۱۴۷	۷۱۴۷	-
هرمزگان	۲۳۸	۲۷۸۴	۱۴۲۰	۱۰۷۱	۵۲۷۵	۵۲۷۵	-
جمع	۱۲۳۹۷	۱۴۸۳۴۷۹۷	۱۶۱۷	۷۶۲۵۴۰	۱۵۵۹۸۹۵۴	۱۵۵۹۸۹۵۱	-

تبصره «۱۸»

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سهمیه هریک از بانک‌های عامل را طی نامه شماره ۰۰/۸۰۶۲۹ مورخ ۱۴۰۰/۳/۱۹ به بانک‌های عامل ابلاغ کرده است. سهمیه بانک‌های عامل به شرح زیر است:

جدول ۳. سهمیه بانک‌های عامل

سهمیه اختصاص یافته / مسکن		بانک عامل
شهری	روستایی	
۱۵۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	مسکن
۴۵۰۰۰	۶۰۰۰۰	ملی
۳۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	سپه
۷۲۵۰	-	پست بانک
۸۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	صادرات ایران
۷۲۵۰۰	۶۰۰۰۰	تجارت
۸۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	ملت
-	۲۰۰۰۰	کشاورزی
۲۳۷۵۰	۴۰۰۰۰	رفاه کارگران
۳۵۰۰۰	-	کارآفرین
۳۶۲۵۰	-	سامان
۴۶۲۵۰	-	اقتصاد نوین
۲۱۲۵۰	-	پارسیان
۸۳۷۵۰	-	پاسارگارد
۲۵۰	-	سرمایه
۱۳۷۵۰	-	سینا
۳۸۷۵۰	-	آینده
۲۵۰	-	دی
۱۰۰۰۰	-	شهر
۳۷۵۰	-	گردشگری
۲۵۰۰	-	ایران زمین
۱۳۷۵۰	-	خاورمیانه
۶۲۵۰	-	مؤسسه اعتباری ملل
۲۴۰	-	توسعه صادرات
۲۵۰	-	صنعت و معدن
۲۵۰	-	توسعه تعاون
۱۰	-	مؤسسه اعتباری نور

عملکرد پرداخت حداقل بیست درصد (۲۰٪) از تسهیلات موضوع این بند به خانواده‌های دارا سه فرزند و بیشتر به شرح جدول زیر است:

جدول ۴. عملکرد تسهیلات این بند

واحد	تفکیک	مبلغ (میلیون ریال)	شرح
۴۵۰۰۰	شهری	۱۷۲۵۰۰۰۰۰	بانک ملی ایران
۶۰۰۰۰	روستایی		
۱۰۵۲۴۰	شهری	۱۷۳۰۰۰۰۰۰	بانک توسعه صادرات ایران

